

Deres ref:

Oslo, 9. juni 2011
Vår ref: Marte Buaas/ 11-13207

HØRING AV NOU 2010: 13 ARBEID FOR HELSE. SYKEFRAVÆR OG UTSTØTING I HELSE- OG OMSORGSSEKTOREN

HSH viser til brev fra Helse- og omsorgsdepartementet med høring av NOU 2010: 13 Arbeid for helse. Sykefravær og utstøting i helse- og omsorgssektoren.

HSH er hovedorganisasjonen for handel og tjenester i Norge og organiserer virksomheter innen varehandel, kunnskap, teknologi, reiseliv, service, helse, utdanning, kultur og frivillighet. HSH organiserer nærmere 15 000 medlemsvirksomheter med til sammen om lag 200 000 ansatte. Vi vil særlig kommentere følgende områder: Styrking av kunnskap og kompetanse, bedre tilrettelegging for gravide og styrking av tilskuddsordninger.

HSHs hovedpunkter:

- HSH er enig i forslaget om å styrke kunnskap og kompetanse, særlig når det gjelder sammenheng mellom sykefravær og kvinners tilknytning til arbeidslivet. Blant annet er det behov for prosjekter for å prøve ut ulike arbeidstidsordninger som kan være bedre tilpasset kvinner.
- HSH har særlig tro på flere prøveprosjekter med bruk av jordmor i forbindelse med gravide arbeidstakere. Det etterlyses også bedre statistikk for å få oversikt over antall gravide sykmeldte.
- HSH støtter en styrking av eksisterende tilskuddsordninger, men understreker behovet for at særlig tilretteleggingstilskudd tildeles på en enhetlig måte uavhengig av størrelse på virksomhet, geografisk plassering eller tidspunkt på året.

Styrke kunnskap og kompetanse

HSH støtter forslaget om å styrke kunnskap og kompetanse; særlig for bedre å forstå hvorfor kvinner har et høyere fravær enn menn. Kjønnforskjellene i sykefravær kan bare delvis forklares med sykefravær relatert til graviditet og andre helseproblemer som er spesielle for kvinner. Kunnskapsoppsummeringen viser videre at belastninger knyttet til dobbel byrde med arbeid og ansvar for barn i liten grad ser ut til å bidra til forskjellene. Det er heller ikke holdepunkter for å konkludere med at forskjellene i sykefravær kan

forklares med at kvinner har mer helsefarlig arbeid. Kvinner har høyere fravær enn menn også etter at det er kontrollert for graviditet, antall barn, lønn, utdanning og yrke (Kostøl 2010). Det største delen av kvinnefraværet kan dermed ikke forklares. En hypotese har vært at kvinner har en annen tilknytning til arbeidsplassen enn menn, og at dette kan ha betydning for sykefraværet. En annen hypotese er at arbeidstidsordningene ikke i tilstrekkelig grad er tilpasset kvinner. Dette er forhold som vi i dag har for lite kunnskap om.

HSH har derfor særlig tro på at virksomhetene prøver ut nye, tilpassede arbeidstidsordninger som kan bidra til at flere kvinner oppmuntres til og blir i stand til å jobbe mer i sektoren. Målet er å finne hensiktsmessige ordninger for å styrke kvinners tilknytning til arbeidslivet, basert på lokale forhold og egenarten i ulike virksomheter. HSH mener at slike ordninger kan avtales lokalt.

Forbedre arbeidsmiljø og arbeidsinnhold

HSH har ingen særskilte kommentarer på dette punktet.

Bedre tilrettelegging for gravide

HSH er enig i forslaget om behovet for kunnskap om hvordan tilrettelegge for gravide. For å vite omfanget er det essensielt at det føres korrekt statistikk på antall gravide som blir sykmeldte. Verken NAV eller SSB kan i dag frembringe dette siden sykmeldere bruker generelle diagnoser der graviditet ikke fremkommer som årsak til sykefravær.

HSH vektlegger i tillegg viktigheten av undersøkelser knyttet til ordningen med svangerskapspengene. Fra flere miljøer refereres det ofte til at legene sykmelder fremfor å anbefale svangerskapspengene når det sistnevnte er mest hensiktsmessig. Svangerskapspengene skal benyttes i de tilfeller der det kan medføre risiko og skade på fosteret å være i arbeid, for eksempel når den gravide har et yrke som medfører bruk av kjemiske stoffer, ved fysisk slitsomt arbeid, arbeid med stressbelastning og/eller ved psykososiale forhold. HSHs erfaring er at legene, arbeidsgiverne og arbeidstakerne mangler informasjon om ordningen.

HSH har særlig tro på flere prøveprosjekter med bruk av jordmor for å nå målet om å holde gravide arbeidstakere i arbeid så langt det er mulig. Erfaringer med "jordmorprosjekter" i helse- og omsorgssektoren har vist at det er mulig å forebygge sykefravær tidlig i svangerskapet. Å ha en ordning hvor flere virksomheter kan bruke samme jordmor kan gjøre at jordmødrenes kompetanse på svangerskap og arbeid kan bli bedre og det blir mindre kostbart. HSH foreslår at dette gjøres ved å iverksette forsøks tiltak i noen utvalgte kommuner hvor jordmortjenesten styrkes for å tilføre bedre kompetanse på arbeid og svangerskap. Dette bør være et tilbud til alle virksomhetene i kommunene slik at de fritt kan benytte seg av jordmor innen visse rammer. Det er vesentlig at et slikt forsøksprosjekt planlegges og igangsettes på en slik måte at det vil kunne være mulig å evaluere og måle resultater av forsøksordningen, og at ordningen retter seg mot både små og større virksomheter i både offentlig og privat sektor. Uavhengig av forsøk med bruk av jordmor mener HSH det vil være viktig at arbeidslivskompetansen i jordmorutdanningen styrkes.

Bedre seniorpolitikk

HSH mener seniorpolitiske tiltak skal være tilpasset hver enkelt virksomhet og deres utfordringer, og være bygget på en forståelse av at seniorer er en heterogen gruppe med ulike behov. Det som er et bra tiltak for én 60 åring trenger ikke være det for en annen.

Tettere oppfølging av sykmeldte

HSH er innforstått med de nylig vedtatte lovendringene i arbeidsmiljøloven og folketrykkløven om flytting av stoppunktene og sanksjoner til arbeidsgiver, arbeidstaker og sykmelder. HSH mener likevel gebyrene til arbeidsgiver er for høye og at stadig større ansvar legges på arbeidsgiver sammenliknet med de andre aktørene i sykefraværarbeidet. HSH foreslo overfor Stortinget en egen rubrikk på sykmeldingsblanketten hvor legen krysser av om arbeidstaker ansees *frisk nok til å delta på dialogmøte*. Dette støttet en enstemmig komité og HSH ser fram til at dette settes i verk. Ordningen kan bidra til å unngå konflikt, forplikte medarbeidere til å ta del i egen sykefraværsoppfølging og avklare arbeidsgivers forpliktelser.

Styrke forskning på årsaker til sykefravær og overgang til uførepensjon og etablere systematisk utprøving av tiltak.

HSH støtter systematisk forskningsbasert utprøving av tiltak som kan evalueres i etterkant. Tiltakene bør kostnadsberegnes. Når det gjelder viktige forskningstemaer viser vi til områder kommentert andre steder i høringsvaret.

Etablere samarbeidsprosjekt mellom partene og arbeidstilsynet, opprette kompetansemiljø, ta i bruk styringsdialogen og sentrale samarbeidsarenaer og ulike typer informasjonsarbeid og opplæring. Videre legger utvalget vekt på at det er behov for å styrke kompetansen på arbeidsliv i utdanningen, forbedre systemer for oppfølging av sykmeldte og endre eller styrke eksisterende tilskuddsordninger.

HSH er enige i en styrking av eksisterende tilskuddsordninger. Samtidig er det viktig at det eksisterende tilbudet fungerer etter intensjonen. HSH har ved flere anledninger fått tilbakemeldinger fra medlemsvirksomheter om ulik praktisering av tilretteleggingstilskuddet fra fylke til fylke. Det gjelder avslag på likeverdige søknader, begrunnelser for avslag og praktiseringen av høy og lav sats på likt tiltak. Flere virksomheter har også fått avslag fra arbeidslivssentrene fordi pengene til tilretteleggingstilskudd er brukt opp. HSH ønsker derfor overslagsbevilgning i stedet for rammebevilgning for denne tilskuddsordningen.

HSH mener at Arbeidstilsynet i større grad bør vektlegge veiledning overfor virksomheter, og at dialog og rådgivning rettet mot virksomheter er en effektiv metode for forbedring.

Vennlig hilsen

HSH

Inger Lise Blyverket /s
Leder Arbeidslivspolitik

Marte Buaas
Rådgiver